

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Štev. 14.

V Gorici, dne 30. julija 1912.

Pečaj VIII.

Obseg: 1. Vinarske zadruge; 2. O izkoriščanju odpadkov okopavin; 3. Kako je postopati, če se hoče kuhati davščine prosto žganje; 4. Zapisnik občnega zbora »Goriškega kmetijskega društva« v Gorici; 5. Društvene vesti; 6. Književnost; 7. Razpis natečaja.

Vinarske zadruge.

Dasiravno se o vinarskih zadrugah piše, razpravlja in pre-mišljuje, vendar je to še vse premalo z ozirom na važnost tega vprašanja, ki je velikemu delu naših vinogradnikov še tuje. — Mnogo je takih vinogradnikov, ki čitajo raje katerikoli politični list, kakor pa kak strokovni kmetijski list in tudi kmetijski poučni shodi se pičleje obiskujejo in se zde kmetu dolgočasnejši od političnih shodov, kjer se slišijo navadno obljube vsega, kar si le srce poželi in to v ognjevitih besedah in lepih frazah. Vendar pa tudi združništvo napreduje in med najstareje štejemo vinarske zadruge. Seveda so se ustanovile v drugih deželah in med drugimi narodi prej nego pri nas. Ali nekatere, ki so se, pri nas za tem ustanovile, so zapadle rani in nečastni smrti, ter s tem še bolj zbegale že itak nezaupnega in nepoučenega vino-gradnika. Danes pa je premaganih v združništvu veliko zaprek in odpravljenih veliko predsodkov in med drugimi zadrugami je razcveto po lepi vinorodni vipavski dolini že lepo število vinarskih zadrug, ki vrlo delujejo, se razvijajo in krepe. Ker so ustanovljene na zdravi podlagi, zagotovljen jim je napredek in obstoj. Take zadruge so zdaj v Dornbergu, Dobravljah (sprva tudi za Brje, ki so se poslej zase organizirale), v Selu, Šempastu in v Vel. Žabljah*). Slednja pa menda ne deluje več. Sila in potreba pa bo prisilila in prižugala tudi drugod oziroma vse obči-

*) V Vel. Žabljah ni bilo nikdar samostojne vinarske zadruge, ampak je bila le podružnica »Gor. vinarskega društva«, ki se je pa opustila. — Op. ured.

ne, da si bodo ustanovile vsaka svojo vinarsko zadrugo, kjerkoli je trta glavni ali vsaj važni vir kmetovalčevih dohodkov.

Dandanes je pri vseobčem napredku in omiki tudi vinski kupec in vinopivec finejši in bolj izbirčen, on ne mara več vsake gorjupe godlje in vsakega zaduhlega kurnika, temveč zahteva čisto, dišečo, milo tekočino, kakršna se da lepo napraviti iz naših žlahtnih jagod po novem sistemu. To se pa da lahko doseči v večjih kletah in zalogah — v vinarskih zadrugah, katere lažej skrbе tudi za potrebno reklamo po časopisih ali pa po plačanem potujočem agentu. Revež in mali producent dandanes niti ne moreta spraviti svoje male množine pridelka v denar. To vidimo celo letos. Lansko leto je bila v Avstriji in tudi izven nje splošno slaba vinska letina. Neki priznani vinski veletržec se je izrazil, da če letos t. j. lansko leto, ne bo mogel kmet prodati vina, naj kar trte poreže. In vendar se dobe še sedaj vinogradniki, ki ne morejo ugodno prodati lanskega vinskega pridelka; cena je celo vpadla in povpraševalci so potihnili. Seveda je upanje na obilnejši letošnji pridelek; pitje piva, vkljub novemu vinskemu zakonu podelavanje vina po fabrikah in še kak drugi vzrok so kriv tej oseki v cenah še sedaj na prodaj ponujanemu vinu po zasebnih kmečkih kletah. Ako se pa godi to že celo po takih letinah, kakor sta bili oni 1910. in 1911, kaj se utegne šele pripetiti oziroma za koliko naj upade cena ter povpraševanje po vinu v dobrih in bogatih letinah. Zato ne kaže res nič drugega, nego da se naš vinogradnik organizira in združi čimprej. Njegova organizacija bodi v produktivnih vinarskih zadrugah.

Pri vsaki vinarski zadrugi je poglavitna stvar zdrava, rečna podlaga. Važni momenti in temeljna pravila, ki so se v dolgih skušnjah obnesli in na katerih mora to podjetje sloneti, če hočemo, da bo vspevalo, bi bili sledeči:

1). Sprva in dokler je zadruga vbožnejša, ni misliti na lastno klet ali hram, zato naj se najboljšo klet v občini vzame v najem, potrebno posodo pa naj se izposodi pri zadružnikih in le kaj malega vkupi. Čuvajmo se dolgoy!

2). Na čelu zadruge naj bo odbor, ki je večč svoji nalogi in ve, kaj je požrtvovalnost. Na kako posebno plačo se zlasti sprva ne more niti misliti.

3). Vsak član naj se zaveže, da dá grozdje zadrugi. S tem je izključena vsaka sleparija, kar pa pri moštu ni. Tudi se da v prvem slučaju mošt pravilnejše povreti i. t. d.

4). Kakor so zavarovalne živinorejske zadruge velikega pomena le za manjše živinorejce, tako naj se ustanavljajo vinarske zadruge v prvi vrsti za vbožnejše vinogradnike. Bogataši si znajo pomagati brez zadrug!

5). Člani-zadružniki morajo zadrugi zaupati in čuvati se je treba notranjih preprirov in nesporazumljenj. Skrbi naj se, da bodo zadružniki strokovno in duševno v omiki in znanju napređovali. Zankerneže in suroveže naj se izključuje, ker sicer vse razderejo.

6). Zadruga naj izdelava vino sicer po izboljšanem sistemu, a vendar tako, da ostane vinu obilježje dotičnega kraja. Vino pa naj bo naravno, prav takšno toraj, kakor zahteva vinski zakon — brez kakih dodatkov.

7). Ceno vinu naj določa odbor oziroma predsednik od časa do časa po svoji previdnosti. Najbolje je, da se vino, ko se je učistilo, čimprej proda. Da bi kupovala zadruga vino drugje in potem prodajala, ne kaže, ker je to nevarna špekulacija in ni v interesu zadružnikov.

8). Zadruga naj daja svojim zadružnikom predujme na njihov pridelek, konečno plačilo pa naj se jim da vsako leto šele potem, ko zadruga vino proda in račune sklene.

Take in enake zahteve se same pokažejo pri delovanju in snovanju: Pojdite toraj na delo in videli boste zadovoljive uspehe!

— ž —

O izkoriščanju odpadkov okopavin.

K okopavinam prištevamo vse one poljedelske rastline, katere moramo ves čas njihove rasti pridno okopavati, ako hočemo, da se nam dobro obnesejo. Tu sem spadajo razne gomoljnate in korenaste rastline kakor krompir, topinambur, korenje, repa, pesa, podzemska koleraba pa tudi zelje in buče. Ko se spravlja v jeseni korenje, repa, pesa, podzemska koleraba in zelje pod streho, nakopiči se mnogo njihovih odpadkov oziroma perja. V tem času je krme, osobito pa za prešiče, odveč, zato je umestno, da se to perje posuši in shrani za zimsko in pomladansko krmiljenje. Kjer imajo kozolce, devajo pesino, repino in korenjevo perje v te, da se v njih posuši. Perje podzemske kolerabe in zelja, posebno pa zeljnih trsov, se pa ne more spraviti oziroma posušiti na ta način. Tam, kjer kozolcev nimajo in ti

manjkajo večinoma pri nas na Goriškem, znosijo odpadke, okopavin, če je le mogoče pod streho, obesijo jih pa tudi na ograje, ali pa jih celo razširijo po kakšni trati, da se posuše. Ako je jesen za sušenje teh odpadkov vgodna, t. j. suha in vetrovna, posuše se dobro v kozolcih in v podstrešjih ter celo razširjeni po tleh, nakar se shranijo potem za zimsko in pomladansko krmiljenje prešičev. Vse drugo pa je, ako ni jesen vetrovna in če še celo dežuje. V takem slučaju segnije večina v kozolce in pod druga ostrejšja spravljenih odpadkov, posebno pa gredo popolnoma pod zlo oni odpadki, ki vise po ograjah in ki leže razširjeni po tleh. V tem slučaju je ves naš trud zaman in proti koncu zime nastopi vsled tega pomanjkanje krme za prešiče. Kaj nam je toraj storiti, da to preprečimo? Naše gospodinje, ki prešiče navadno same oskrbujejo, začno segati v tem slučaju po ajdinih plevah, po suhi detelji, po senenem drobu, toraj v po takšni krmi, ki je v primeri z dobro spravljenimi zgoraj navedenimi odpadki malovredna. — Da imam tu v mislih krmiljenje plemenskih prešičev, razume se pač samo ob sebi. — Ko pa nastopi spomlad, se vidi naše ženske po njivah, kjer stikajo kurja črevca in drug malovredni plevel, da bi prehranile z njim prešiče vsaj za silo. V pretekli jeseni je pa šlo morda mnogo izdatne krme v obliki okopavin odpadkov samo zato pod zlo, ker se niso primerno spravili, dasiravno so stroški za to razmeroma malenkostni. Pravilno in sicer po obilnih skušnjah pisca teh vrstic in po skušnjah drugih gospodarjev, kateri so piščevim navodilom sledili, se pa dado ohraniti odpadki raznih okopavin na naslednji način: V jeseni, ko se zelje pobira ter spravlja pod streho, spravi naj se čimprej za tem, n. pr. v enem tednu časa, tudi krmska pesa, korenje, repa in podzemna koloraba. Vehe od zelja kakor tudi njegovi trsi, naj se s primernim orodjem razsekajo na kose, prav tako tudi pesino, korenjevo, repino perje i. t. d. Ves ta material, zmešan s prav drobčkano repo in korenjem vred, naj se znosi potem v kako staro, za kisav že ne več rabljivo kad ali pa v kak za hranenje vina nerabljev sod, ter naj se ga, ko je plast materiala že precej debela, čim mogoče dobro stlači z obutimi nogami. Tako naj se ravna, dokler se kad ali sod do vrha napolni. Na vrh tako spravljenih odpadkov naj se položijo tako kakor pri kisavi deske in obtežijo potem z debelejšimi kamni. Konečno naj se nalije v kad ali sod toliko vode, da bo segala do gornjega roba posode. S tem je to delo dovršeno.

Tako vloženi odpadki se v kratkem času tako kakor repa ali zelje skisijo in pokladajo se potem lahko v zimskem času, ko primanjka druge zelene krme, osobito pa zgodaj na spomlad, ko ni na polju še nič primerne krme, prešičem v kuhanem stanu. Prešiči žro takšno kislo krmo j a k o r a d i, ta krma je v primeri z ajdinimi plevami, cempirjem ali senenimi plevami, suho deteljo i. t. d. veliko redilnejša. Če se tako ravna, ni potreba zgubljeni časa spomladi z zamudnim nabiranjem kurjih črevec in drugega plevela po njivah.

Kdor redi mnogo prešičev in prideluje prav v to svrhu mnogo okopavin, ni potreba, da se poslužuje za spravlanje okopavinskih odpadkov ravno kadí ali sodov, ampak poslužuje se lahko takozvanih prezimnih jam. Te jame se pa napravijo takole: Kje na prostem, toda v bližini svinjakov, se izkopa do 80 cm globoka, spodaj 1 meter, zgoraj pa 1 m 50 cm široka ter poljubno dolga jama. V to jamo naj se stlači odpadke popolnoma tako kakor v kad ali sođ, le s tem razločkom, da se napravi podolgič kakih 60 do 80 cm visok ter kolikor mogoče dobro stlačen greben, katerega se konečno slamo pokrije in nanosi vrh te kakih 20 do 40 cm zemlje na debelo. Zemlja naj se potem čim mogoče dobro shodi ali stlači. Samo ob sebi se seveda razume, da mora biti jama na takem prostoru, kamor se ne steka deževnica ali kakšna voda, razun deževnice, ki pada naravnost na greben. Tako napravljeno in napolnjeno jamo odpre se potem na enem koncu in jemlje kisav zdolgič iz nje. Vselej pa, ko se to dela, je treba v jami ostalo, zraku izpostavljeno kisav, s slamo in deskami pokriti, da ji ne moreta škodovati solnce in dež, ter da se tudi precej močan, toda nikakor neprijeten duh, ne širi po sosedščini.

Kdor se ukvarja s prešičerejo v mali, osobito pa v veliki meri in ta način uporabe okopavinskih odpadkov enkrat poskusi, ga gotovo nikoli več ne opusti. Ali skusiti, boljše rečeno, resnično uvesti ga je treba, ne pa le ta članek prečitati, potem pa ničesar storiti, češ »S a j t o n i p r i n a s n a v a d a«. Ravno to je velika, neopravičljiva gospodarska navada pri nas, da se namreč marsikak istinito dober nasvet, marsikatera prav dobra naprava zato opušča, zato ne uvede, ker ni pri nas v navadi. »S t a r a n a v a d a j e ž e l e z n a s r a j c a«, veli naš pregovor, toda v železni srajci se pač ne more nihče dobro počutiti, bodisi po leti ali po zimi.

R. D o l e n c.

Kako je postopati, če se hoče kuhati davš- čine prosto žganje.

Nameravano kuho davščine prostega žganja je zglasiti vsako leto do 15. avgusta pri županu ali pri dotičnem oddelku finančne straže.

Pri zglašenju mora stranka povedati:

1. ime in priimek ter posel in bivališče s hišnim številom vred;

2. obsežnost družine, to je število domačih ljudi in poslov, ki so pri nji na hrani in v stanovanju, z všteto svojo osebo;

3. število, kakovost in prostornino (obseg) v litrih žgalnih priprav, ki se jih hoče posluževati pri davščin prostem narejanju žganja, slučajno tudi posod za vrenje (vrvežnikov), ki se bodo rabili;

4. ali je žgalna priprava lastnina zglasiteljeva ali pa izposojena; v slednjem slučaju se mora navesti ime in bivališče lastnikovo;

5. del leta, oziroma mesec ali meseci, kadar se bo žganje narejalo;

6. popisno število poslopja ali parcelno število zemljišča, kjer se bo žganje narejalo;

7. posestvo po vrsti (kakovosti) in obsežnosti, kjer se žgalne tvarine pridelujejo;

8. tvarine, ki se bo iz njih žganje narejalo;

9. pijače, ki jih hoče davščine prosto narediti, po vrsti (kakovosti) in količini v litrih;

10. napoved mora zglasitelj svojeručno podpisati, in sicer pri ustni zglasitvi na dotični pregledni poli, ki leži pri županstvu.

Na zadnjo točko posebno opozarjamo, ker se na pr. prav lahko pripeti, da župan na zglasitev pozabi, potem pa pride kazen in, ker dotičnik ni podpisal pregledne pole, svojega zglasila ne more dokazati ter mora plačati kazen.

Naznanila, ki se prijavijo šele po pretoku zgoraj določenega roka, se brez izrecnega pooblastila ne smejo sprejeti, ker le c. kr. finančnemu ravnateljstvu pristojna pravica spregledati prestop navedenega obroka v ozira vrednih slučajih.

Če se zglasitev prijavi v pravem času pri občinskem predstojništvu, se mora to predvsem prepričati, obsega li zglasitev vse prej navedene napovedbe ali ne. Če bi bila zglasitev v kate-

remkoli oziru pomanjkljiva ali nejasna, bi se morala stranka pred vsakim daljnim uradovanjem ali vpisom pismeno ali ustno pozvati, da zglasitev primerno spopolni, oziroma v nji nahaja-joče se nejasnosti odstrani. Če bi se tej zahtevi ne hotelo ustreči, se mora zglasitev zavrniti. Če se pa naznanilo ali že takoj prvotno ali po zvršeni dopolnitvi smatra za popolno in pravilno, mora občinski predstojnik vse njegove napovedbe, naj so se ustno ali pismeno prijavile, vpisati v posamezne razpredelke zato določene tiskovine (»pregled strank, ki hočejo žganje za domačo porabo davščine prosto narejati«). Ta tiskovina se županstvu v slučaju potrebe od pristojnega oddelka finančne straže zastonj dopošlje in naj se tedaj tam v pravem času zahteva. Izpolni se ta pregled kakor se hoče, v nemškem ali slovenskem jeziku, vselej pa se mora dovršeno izpolniti. Na prvi strani naj se napiše zgoraj zraven dotičnega predtiska na levi strani finančne straže pregledni okraj (komisarijat) in finančne straže oddelek, na desni občina, konci napisa pa leto, ki se zanje pregled napravi. Če bi ena sama pola za vse stranke ne zado-štovala, naj se porabi druga pola itd. V tem slučaju pa naj se zaznamujejo posamezne pole na prvi strani pod napisom s tekočimi števili po vrsti, kakor so prišle v porabo. Tekoča šte-števila, ki se vpišejo na drugi (znotranji) strani tiskovine v prvem razpredelku, pa se morajo tudi v tem slučaju v vseh polah zaporedno vrstiti, ne pa v vsaki poli nanovo z 1 pričeti. Znotraj tiskovine se mora vsaka stranka posebej pod svoje tekoče število vpisati. Razpredelki se morajo izpolniti natančno po napovedbah stranke. Županstvu ni dovoljeno v teh razpredelkih svojevoljno izpreminjati napovedbe strank, še celo tedaj ne, če bi bile napovedbe po njegovem mnenju neistinite. Pri izpolnitvi teh razpredelkov se mora ravnati strogo po dotičnih nadpisih; potem ne more pravilna izpolnitev povzročati nikakih težav. Če bi pa županstvo o kaki stvari dvomilo, naj se obrne do pristojnega oddelka finančne straže za pojasnila. Če se vrši vpis na podlagi pismene zglasitve, se mora ta zaznamovati s tekočim številom, ki je pod njim stranka vpisana v pregledni poli, ter priložiti pregledni poli. Če se je pa zglasitev prijavila ustno ali pa tudi le ustno dopolnila, mora stranka takoj po izpolnitvi navedenih razpredelkov vpisane napovedbe s svojo-ročnim podpisom potrditi.

15. dan avgusta vsakega leta se mora pregledna pola skleniti, to je na notranji strani, neposredno pod zadnjim vpisom datirati in podpisati ter potem oskrbeti s potrdilom, ki je predtiskano na zadnji strani (na hrbtu). Kar se tiče izgotovljenja tega potrdila, ki naj se pri njem od strani županstva postopa z največjo natančnostjo in vestnostjo, ker je merodajno za odločitve o zahtevani oprostivni, se mora predtiskano potrdilo, če so vsi v njem navedeni pogoji pri vseh v pregledni poli vpisanih strankah popolnoma izpolnjeni, samo datirati, od občinskega predstojnika podpisati in oskrbeti s srenjskim pečatom. Če pa pri kaki stranki niso vsi pogoji spolnjeni, se morajo stranke, ki to zanje velja, vpisati v razpredeljeni zaznamek po razvrstitvi tekočih števil pregledne pole, ki se sprejemajo v prvi razpredelki tega zaznamka, ter v zadnjem razpredelku zaznamka pri vsaki stranki označiti vse one okolnosti, ki se pri nji ne skladajo z instinitostjo. Če je od stranke zahtevana količina žganja v primeri z njeno družino prevelika, naj se v zaznamku navede ona količina, ki se strinja s potrebo stranke in njene družine. Isto velja glede količine žgalnih tvarin v tem oziru, če jih je stranka v istini sama pridelala ali če jih vsaj navadno sama prideluje. Če se zaznamek sploh izpolni, se mora datum, podpis in pečat, kakor se samo razume, pristaviti šele konci zaznamka. Potrdilo se mora, če se je porabilo več preglednih polj, izgotoviti na vsaki poli posebej za v nji navedene stranke. Tako potrjene pregledne pole se morajo s slučajnimi pismenimi naznanili strank vred v treh dneh po sklepu doposlali pristojnemu oddelku finančne straže.

Po »Kmetovalcu«.

ZAPISNIK

občnega zbora „Goriškega kmetilskega društva“, vršečega se 25. julija 1912 ob 10. uri predpoldne v prostorih hotela „Pri zlatem jelenu“ v Gorici.

Vspored:

1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora;
2. Poročilo o društvenem delovanju v letu 1911;
3. Pretresovanje in odobritev društv. računskega zaključka in bilance za leto 1911 in proračuna za leto 1912;

4. Dopolnina volitev na podlagi § 20., odst. 1. izločenih eventuelno odstopivših odbornikov;

5. Volitev dveh pregledovalcev računov;

6. Odborovi predlogi;

7. Morebitni predlogi društvenikov.

N a v z o č i. Predsednik Anton Jakončič, tajnik Viljem Dominko, 60 društvenikov, več zastopnikov raznih občin in gospodarstev.

Ob 10¹/₂ uri konstatira društveni predsednik sklepčnost. Nato sporoči, da bo zastopal izmed navzočih in sicer c. kr. vlado c. kr. okrajni glavar goriški, namestništveni svetnik g. A. Rebek in c. k. potovalni učitelj za kmetijstvo E. Klavžar, goriški deželni odbor deželni odbornik g. Hinko dr. Stepančič in Kmetijsko družbo tržaško pa njen tajnik g. Voisk. Omeni, da so došli društvu za ta občni zbor razni predlogi in resolucije in sicer naslednji: Interpelacija Ignaca Kovača, zastran določb zakonskega načrta o pospeševanju govedoreje, ki ga je sprejel deželni zbor goriški v preteklem zasedanju; predlog Alojzija Brajnika tičoč se oddaje gnoja iz konjeniških vojašnic v Gorici, zaradi previsokih tržnih pristojbin na goriškem zelenjadnem trgu in zaradi carine na krompir, ki se hoče izvažati v Nemčijo; predlog Jos. Mervica tičoč se podpore za napravo vzornih sadovnjakov na Goriško-Gradiščanskem in zastran državne podpore za izdajo poučne knjige o sadjarstvu v slovenskem jeziku. Po tem sporočilu preide predsednik k dnevnemu redu:

K t o č k i I. Predsednik povabi tajnika, naj prečita zapisnik zadnjega občnega zbora. Na to se oglasi Ivan Saunig in predlaga, naj se čitanje opusti, ker je bil zapisnik že doslovno priobčen v društvenem glasilu »Prim. Gospodarju«. Ta predlog je bil soglasno sprejet.

K t o č k i II. Tajnik prečita poročilo o delovanju društva v letu 1911, katero se je glasilo tako-le:

Slavni zbor!

Z današnjim občnim zborom se zaključuje 7. doba delovanja našega društva. Tudi v letu 1911 je naše društvo s svojim uspehom lahko zadovoljno. Kar se tiče pristopov kmetovalcev k društvu in naročnikov na naše društveno glasilo, smo si le malo na boljšem od prejšnjega leta, sicer pa se kaže od dne do dne vedno bolj, da se naši slovenski kmetovalci že bolj zavedajo, kajti namesto zanikernežev v plačevanju letnin in naročnin, se priglašajo društvu le takšni gospodarji, ki ne iščejo pri društvu le svojih pravic, ampak izvršujejo tudi svoje dolžnosti napram njemu.

Ob lanskem občnem zboru je štelo društvo 2277 društvenikov in naročnikov. Od takrat do danes pa je pristopilo k društvu 482 naših kmetovalcev, a odstopilo 298, tako da šteje društvo danes 2461 udov, toraj 184 več nego v lanskem letu.

Denarni promet „Goriškega

Prejemki	
Saldo blagajne 1./1. 1911	30.64
Plačane pristopnine	190.—
„ letnine	5158.10
„ naročnine	1784.10
„ ustanovnine	50.—
Dvignjena izposojila	57126.15
Dvignjeno pri poštni hranilnici	27054.52
Prejemki za kmetijske potrebščine	87633.90
„ „ inserate	615.62
„ „ razno	21.91
„ na raznih podporah	10200.—
„ „ povračilo	10551.53
„ za preplač. tisk. troške	34.—
„ „ storno	966.15
K 201.416.62	

Skupni denarni promet:

Prejemki:	201.416.62
Izdatki:	201.236.70
Skupaj	K 402.653.32 v.

kmet. društva“ za leto 1911

Izdatki	
Za uradniške plače in nagrade	6440.14
„ pisarniške potrebščine	343.95
„ poštnine in znamke	452.66
„ najemnine in zavarov. proti požaru	957.58
„ kurjavo in svečavo	67.61
„ inventar in knjige	279.54
„ časopise	88.88
„ podpore	2330.—
„ naložen denar	60650.—
„ obresti izposojil	2955.19
„ vloge v poštno hranilnico	27085.07
„ nakup kmet. potrebščin	77007.95
„ razpošiljanje kmet. potrebščin	4618.63
„ plačo uredniku in nagrade dopis.	1469.31
„ tisk. »Prim. Gosp.«	2665.14
„ razpošiljanje in vezanje »Prim. Gosp.«	692.50
„ poštnine — znamke	1026.—
„ potnine	396.30
„ troške za poročilo	10700.—
„ povrnjene preplač. letnine	29.—
„ razne stroške	2.10
„ „ pristopnine	13.—
„ storno	966.15
„ gotovino	179.92
K 201.416.62	

Da je odstopilo, oziroma da se je izobčilo onih 298 društvenikov, nima društvo na tem nikake krivde, ampak kriva je temu malomarnost onih društvenikov, ki niso izvrševali dolžnosti navedenih v društvenih pravilih. Osrednji odbor je uvidel, da je najboljše, če se takšne društvenike in naročnike naravnost črta iz imenika, kar se je tudi zgodilo.

Podružnic društvo v ti upravni dobi ni ustanavljalo in sicer vsled tega, ker se je pokazalo v precej dolgi praksi, da je najbolje, če se ustanavljajo le centralne podružnice in podružnice po starem sistemu pa le tam, kjer se pokaže res nujna potreba. Da so za naše razmere centralne podružnice bolj primerne in koristne, nam je lahko v dokaz centralna podružnica našega društva v Sežani. Ta podružnica, ki se je ustanovila na inicijativo razumnih kraških kmetovalcev in za ustanovitev katere ima bivši c. kr. okrajni glavar sežanski, sedanji okr. glavar goriški namest. svetnik g. A. Rebek veliko zaslugo, vspeva jako lepo. Odboru te podružnice, obstoječemu iz razumnih in za kmetijski napredek jako vnetih kmetovalcev, načeluje sedaj sežanski župan g. Marko Žnidaršič. Kar imamo še posebej poudarjati, je namreč to, da nam gre pri tem važnem podjetju zelo na roko c. kr. potovalni učitelj za kmetijstvo v Sežani g. Anton Šega. Kraški kmetovalci ne dobe toraj pri ti podružnici le zadržanih kmetijskih potrebščin, ampak obenem tudi potrebna navodila in pojasnila, tičoča se raznih kmetijskih panog. To vzajemno delovanje je obrodilo na Krasu že lep sad, že viden napredek v kmetijstvu.

V letu 1910 je znašal denarni promet 325.977 K 46 v, v letu 1911 pa 402.802 K 60 v, a poleg tega je imela kraška centralna podružnica v Sežani v teku 1¹/₂ meseca denarnega prometa 2349 K 74 v. Toraj je znašal skupni denarni promet društva v letu 1911 K 405.102 v 34.

V letu 1911 se je prodalo iz tukajšnjega skladišča kakih 45 vagonov raznih kmetijskih potrebščin in sicer:

Umetnih gnojil	2949 kv
Modre galice	524 ..
Žvepla	93 ..
Oljnih tropin	373 ..
Otrobov	358 ..
Živinske soli	86 ..
Klajnega apna	57 ..
Raznih poljskih semen	11 ..

Razen tega je prodala podružnica v Sežani:

Umetnih gnojil	58 ..
Oljnatih tropin	52 ..
Klajnega apna	1,50 ..

Prodalo se je toraj skupno potom našega društva okroglo 46 vagonov kmetijskih potrebščin. Nadalje se je prodalo nad

55 različnih oral, 14 osipalnikov, 23 gnojničnih sesalk, 4 grozdne mline, 15 trtnih škropilnic, 10 žveplalnikov za trte, 11 napalnikov in raznega drugega kmetijskega orodja.

C. kr. vojni upravi se je oddalo 8 vagonov slame in 45 vagonov sena, ki ga je vzelo društvo pri svojih društvenikih. Povprečna cena, po kateri se je oddala slama je znašala 6 K 38 v, a pri senu 7 K 70 v.

Društvo je šlo, kakor je bil že od nekdaj običaj, zelo na roko revnejšim društvenikom, tako da je bilo koncem leta 1911 pri društveniki trjatev, kakor kaže bilanca, v znesku 20999 K. Ta znesek se je pa do danes skoro ves potiriljal.

Kar se tiče na lanskem občnem zboru sprejetih resolucij, ima poročati o rešitvi istih naslednje:

1) Resolucija, tičoča se ustanovitve gospodinske šole v Gorici, se je rešila s tem, da se je otvoril na kmetijski šoli goriški v maju t. l. gospodinski tečaj, ki bo trajal 5 mesecev.

2) Resolucija, s katero je zahtevalo, naj bi dala vis. vlada društvu primerno denarno podporo, s pomočjo katere naj bi oddajalo naše društvo umetna gnojila, krmila in živila po znižanih cenah, se je rešila in sicer prva. tičoča se gnojil in krmil, s tem da je dala vis. vlada goriškemu deželnemu odboru denarno podporo, s katero je on to izvršil. Kar se tiče resolucije za oddajo živil po znižanih cenah, ni glede rešitve tega društvu doslej nič znano.

3) Resolucija tičoča se določitve stalnega sadnega sortimenta za Goriško in ona za to, da bi se prirejale permanentne sadne razstave, do danes še ni rešena.

Sicer pa so se rešile vse vloge tičoče se resolucijskih zahtev in ki jih je poslalo društvo svoječasno na pristojna mesta tako, da je izvedelo društvo šele po ovinkih o njihovi rešitvi, dasi bi moralo biti tudi ono o tem obveščeno vsaj kot glavni in od merodajnih faktorjev priznani zastopnik kmetijskih interesov v slov. delu poknežene grofije Goriško-Gradiščanske.

Kar se tiče pospeševanja kmetijskih panog v slovenskem delu dežele ima sporočiti naslednje:

Za povzdigo sadjereje je prejelo naše društvo v letu 1911 od c. k. poljedelskega ministerstva K 1000, tako da ima sedaj na razpolago za brezplačno razdelitev sadnih drevesc K 2000.

Za kritje upravnih stroškov je prejelo od c. k. poljedelskega ministerstva za leto 1911 K 4000, od goriškega deželnega zbora in sicer za leto 1911 K 4000 in drugih K 4000 za leto 1912. — Zadnjega zneska društvo do danes še ni dvignilo.

Od podpore 3500 K, namenjene za vzdrževanje licenciranih plemenskih bikov, ima društvo še 250 K, katere se uporabijo, glasom sejnega sklepa osrednjega odbora, za osrednje ozemlje.

Od podpore za premiranje svetolucijskih razstavljalcev ima društvo še K 300 t. j. onih, ki jih je prejelo svoječasno od go-

riškega deželnega zbora in čaka še na rešitev vloge, ki jo je napravilo na c. k. poljedelsko ministerstvo v svrhu dosege še druge denarne podpore v zgoraj navedeni namen.

Od podpore 2000 K za brezplačno razdelitev sadnih drevesc in nagrad sadjerejcem ima društvo še vseh 2000 K, prav tako tudi onih 1000 K, ki so namenjene za povspeshevanje mlekarstva.

Društvo se je zavzelo tudi za to, da bi se udeležili trtorejci, bivajoči v slov. delu Goriško-Gradiščanske, v čim večjem številu vinskega semnja, ki se ga je nameravalo prirediti v spomladi l. 1912 v Trstu. Kakor se mu je pa sporočilo, se je ta vinski semenj odložil na pomlad leta 1913.

Kakor je razvidno iz sejnega zapisnika osrednjega odbora, ki je bil objavljen v dveh zadnjih številkah »Prim. Gospodarja«, je reševalo predsedstvo prav pridno predloge sklepa svojih odsekov oziroma sedanjega odbora.

Poročilo se je vzelo z odobravanjem na znanje.

K t o č k i III. Tajnik prečita izkaz o denarnem prometu, kateri izkazuje prejemkov 201.416 K 62 v in izdatkov 201.236 K 70 v, z blagajničnim preostankom 179 K 92 v. Konečno prečita še bilanco.

Po prečitaniu bilance se oglasi Al. Brajnik prosi, naj se mu pojasni, zakaj se je dala nekemu posestniku, nedruštveniku v tŠandrežu brana iz društvene zaloge brezplačno in če je opravičeno, da se mu je dala, zakaj se dovoljuje dotičniku, da sme pobirati odškodnino od onih, kojim brano posodi.

Nato pojasni društveni tajnik, da se smatra ta brana še vedno kot društvena last in je izkazana tudi v knjigah. Kolikor je njemu znano iz sejnih zapisnikov, so se oddale nekatere brane iz zaloge in sicer zato, da se naši kmetovalci prepričajo o dobroti bran. Tako se je posodila ena brana na Kras, ena na Bovško in ena v Štandrež.

Po danem pojasnila se vgotovi bilanca z imetjem v znesku 57.450 K 74 v, z dolgom v znesku 49.595 K 50 v in s čistim premoženjem v znesku 7855 K 68 v.

A. Možina praša na to pojasnila, zakaj se je zajelo posojilo pri ptujem, namesto pri kakem domačem zavodu in ali res ni mogoče, da bi se dobilo izposojilo pri kakem domačem zavodu, kjer bi se dobilo denar lahko proti nižjim obrestim. Predsednik odgovori na to, da se je pač svoječasno zajelo izposojilo pri domačih denarnih zavodih, ali da so žalibog ti zavodi zahtevali, naj se jim izposojila vrnejo. (Sledi še.)

Društvene vesti.

»Goriško kmetijsko društvo« v Gorici. — Korenjski trg (Attemsova palača) ima v zalogi naslednje kmetijske potrebščine:

Amonijev sulfat s $20\frac{1}{2}\%$ dušca, posušen in semlet kv po 36 K 50 v, kg pa po 37 vin.;

Modro galico najboljše kakovosti in sicer zajamčeno 98/99 odstotno kvintal po 66 K;

Superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline kvintal po 7 K;

Tomaževo žlindro 16 odstotno, znamka »Zvezda« kvintal po 6 K;

Kalijevo sol 42 odstotno kvintal po 14 K;

Sezamove semlete tropine, zajamčene s 50% beljakovin in tolšče, v vrečah po 75 kg, po $18\frac{1}{2}$ v kg z vrečo vred. Množine pod 75 kg po 19 v kg;

Gumijeve trakce za cepljenje trt v zeleno, znamka »Trissin« kg po 34 K;

Žvepleno moko in sicer boljše vrste kg po 60 v, najfinejše pa kg po 18 v in galično žvepleno moko kg po 20 v.

Razen prejnavedenega blaga ima vedno v zalogi pristne debele in drobne otrobe, sol za živino, Pirchove trtne škropilnice, žveplalnike za trte in sode, različna jeklena orala, slamo-reznice i. t. d.

Društveniki, bivajoči na Krasu, si omislijo lahko modro galico, Tomaževo žlindro, kalijevo sol, žvepleno moko, orehove semlete tropine, klajno apno, gumljive trakce, fichtenin i. dr. po tu navedenih cenah pri »Centralni podružnici Gor. kmet. društva za Kras« v Sežani.

Semenska repa. Društvo ima v zalogi repino seme in sicer ono gorenjske, okrogle repe kg po 2 K 60 in ono bavarske, dolge repe po 2 K 80 kg.

KNJIŽEVNOST.

Gospodarska smotra. Dne 1. t. m. je izšla 12. številka tega kmetijskega časopisa z naslednjo vsebino: Rasprave i članci. Prinos k organizaciji nižjega gospodarskega školstva v Hrvatskoj. — Osiguranje stoke. — Turkestanska lucerna. Lista k: Laktodenzimetri. — Kontrola mlijeka i gospodari. — Koliko vrijedi godišnja proizvodnja našeg svinjogojstva? — Kon-

gres hrvatskih i srpskih pčelara. — O novoj teoriji, kako vežu biline atmosferski dušik. — Biolorka apsorpcija u zemlji. — Književnost: Dr. L. Prohaska: Franjo Sallavitz. D. Ilić: O razumnoj hranitvi krava muzara. — Iz stručnih časopisa.

RAZPIS NATEČAJA.

Razpisuje se na Primorskem mesto potovalnega poljedelskega učitelja s hrvatskim učnim jezikom in sicer ali za en cel političen okraj ali za dele dveh sosednih političnih okrajev.

Dolžnosti potovalnih poljedelskih učiteljev določene so v posebnem navodilu in obstoje zlasti v strokovnem potovalnem poučevanju kmetijskega prebivalstva s tem, da se mu dajejo poljudna s praktičnimi dokazili združena predavanja v različnih strokah domačega kmetijstva, posebno pa v poljedelstvu, živinoreji, mlekarstvu, trtoreji, kletarstvu, sadjereji, zelenjarstvu, sviloreji in čebelarstvu.

Poljedelski potovalni učitelji nastavijo se najprej po pogodbi in za sedaj za jedno leto na poskušnjo, a po triletni zadovoljujoči službi bodo imenovani uradnikom X. činovnega razreda; oni so pomožni organi c. kr. namestništva in se pridelijo navadno kakemu c. kr. okrajnemu glavarstvu.

Poljedelski potovalni učitelji dobivajo, dokler so nastavljeni po pogodbi, letnino 1800 K in potni pavšal 1000 K, stanovnino od 300 K in pavšal od 1000 K za nabavo književnih in strokovnih pomočkov, kateri prejemki se izplačujejo naprej v mesečnih obrokih.

Prosilci za to mesto naj vložijo svoje z dotičnimi listinami opremljene prošnje z dokazom starosti, avstrijskega državljanstva, dovršenih študij, delovanja v kmetijski praksi in jezikovnega znanja najdalje do 30. avgusta 1912 na c. k. namestništvo v Trstu.

Oni prosilci, ki niso usposobljeni za pouk na kmetijskih šolah, se morajo zavezati, da položijo dotično preskušnjo v dveh letih. Ob drugače enakih pogojih imajo prednost oni prosilci, ki zamorejo dokazati zadostno znanje drugih deželnih jezikov.

Trst, dne 23. julija 1912.

Od c. kr. namestništva.